

N:o 6.

Ank. till Riksd. Kansli den 12 Mars 1878, kl. 1 e. m.

Betänkande, i anledning af väckta förslag, rörande ändringar i gällande Bevillningsstadga.

Som Riksdagen, med bifall till Bevillnings-Utskottets derom gjorda framställningar, beslutit, att utaf de till Utskottet från Riksdagens båda Kamrar hänvisade motioner rörande allmänna bevillningen alla de, som afsett förändringar i afseende å bevillningen under förutsättning af eller i sammanhang med förändring af grundskatterna, skulle öfverlemnas till det för behandling af härordnings- och grundskattefrågorna med flere frågor tillsatta Särskilda Utskottet, har Bevillnings-Utskottet nu endast till Riksdagen afgifva utlåtande i anledning af de till Utskottets behandling återstående motioner, äfvensom angående sådana förändringar i gällande Bevillningsstadga, hvilka Utskottet funnit sig, i stöd af § 40 Riksdagsordningen, höra föreslå.

Härvid har Utskottet ansett sig böra fästa uppmärksamheten derpå, att Riksdagen i sammanhang med de mera omfattande förändringar i Bevillningsförordningen som, efter hvad ofvan är nämnt, utgör föremål för det Särskilda Utskottets behandling, jemväl kan komma att få mottaga framställningar i frågor af enahanda beskaffenhet, som dem, hvilka detta Bevillnings-Utskottets betänkande afser; samt att fördenskull det lärer blifva nödigt, att Riksdagen förbehåller sig rätt att, oberoende af besluten i anledning af detta betänkande, fritt kunna vidtaga de förändringar i Bevillningsstadgan, som af det Särskilda Utskottets framställningar och under sålunda förändrade förhållanden kunna påkallas; hvarföre Utskottet hemställer,

1:o.

att de beslut, Riksdagen i anledning af detta Bevillnings-Utskottets betänkande kommer att fatta, icke må anses lägga hinder i vägen för Riksdagen att besluta i anledning af de framställningar i bevillningsfrågor, som från det Särskilda Utskottet kunna göras.

§ 2.

I afseende å § 2 af gällande Bevillningsstadga har Herr *P. O. Hörnfeldt* uti en inom Andra Kammaren väckt motion, N:o 70, föreslagit sådan förändring, att der stadgad fastighetsbevillning skulle komma att utgöras jemväl utaf innehafvarne af de skogsområden i de norra länen, hvilka blifvit för privilegierad stockfångst upplåtna, samt fördenskull hemställt, att momentet *a* i paragrafen måtte erhålla denna förändrade lydelse:

“För kronohemman och kronolägenheter, hvilka besittas med åborätt, samt för de skogsområden, hvilka blifvit för privilegierad stockfångst upplåtna.”

Och har motionären till stöd för detta förslag åberopat, att de sågverksegare, åt hvilka stockfångstområdena vore upplåtna, utom afverkningsrätten till visst antal träd, äfven njöto den stora fördelen af *mulbetet* och *slåttern* på de dem upplåtna, till flere tusen tunnland uppgående områdena, hvilka fördelar i de flesta fall kunde uppskattas flerdubbelt emot stockfångsten, samt att förändringen vore påkallad, på det att beskattningen för innehafvarne af kronojord måtte efter samma grunder utgå så väl till statsverket som till de kommuner, hvarinom dylika lägenheter vore belägna.

Till ledning för frågans bedömande har Utskottet ansett nödigt att här meddela en utredning beträffande så väl tillkomsten af ifrågavarande stockfångstområden som de vilkor, hvarunder desamma innehafvas, hvarvid Utskottet begagnat sig af och fullständigt de upplysningar i ämnet, som förekomma i ett af Kongl. Kammarkollegium den 20 December 1864 afgifvet underdänigt utlåtande, angående väckt fråga om undersökning af de för jord och skogar inom Norrbottens län utfärdade privilegier.

Från äldre tider hade till befrämjande af sågverksrörelsens uppkomst det varit medgifvet att i Norrland hugga sågtimmer å kronans skogar, och i skogsordningen den 22 Mars 1647, uti hvars 10:de punkt stadgades, att ingen egde rätt eller makt att hugga sågtimmer på kronans allmänningar, undantogos från detta förbud uttryckligen “Norrland, Dalarne och Vermland, som med skog öfverflöda och hvarest det saklöst kunde göras”; hvilket stadgande ytterligare bibehölls uti skogsordningen den 29 Augusti 1664.

Sedan likväl bruk och bergverk börjat att anläggas, hvilka för sin drift erfordrade större skogstillgångar, och det för deras behof sannolikt ansågs nödigt att genom restriktiva åtgärder inskränka den sågverken genom förutnämnda skogsordningar lemnade tillåtelse till oinskränkt afverkning på kronans allmänningar, därför någon afgift till kronan då ännu icke synes hafva varit stadgad och utgjord, blef, med anledning af en Rikets Ständers underdåniga skrifvelse i ämnet, genom Kongl. brefvet den 23 Februari 1739 sågverkens förut medgifna timmerfångst på kronoskogarne inskränkt till ett visst quantum årligen mot en skälig afgift till kronan. På grund af detta Kongl. bref utfärdade till en början Kammar- och Kommerskollegierna gemensamt, men sedermera Kammarkollegium ensamt för sågverken privilegier på stockfångst från kronans skogar, hvarvid, efter syn på stället och pröfning af kronoskogarnes tillstånd, sågverket fick såsom årlig stockfångst derifrån sig anslaget ett visst antal sågtimmer emot bestämd afgift till kronan under namn af stubböresafgift samt med förbehåll i allmänhet å kronans sida, att växande timmerskog icke finge uthuggas i närheten af byar och gårdar, och att nybyggesanläggningar å de upplåtna skogstrakterna icke finge förhindras, der tillfällen dertill funnos. Så fortgick det till dess genom Kongl. brefvet den 3 Juni 1820 det förordnades att, intill dess Kongl. Maj:t beslutit angående kronoskogarnes framtida användande, något vidare tillstånd till stockfångst från desamma icke finge meddelas, hvilket förbud genom Kongl. brefvet den 2 Maj 1826 förklarades skola fortfara, intill dess afvittringen i länen blifvit afslutad och i följd deraf annorlunda kunde blifva föreskrifvet. Sistberörda Kongl. bref stadgade jemväl — enär det vore af vigt, att sågverkens framtida bestånd försäkrades genom orubblig besittning af nödig skogsmark för verkens drift, och för sågverksegaren uppkomme ett dittills saknad intresse att noga vårda samma skogsmark och derå införa en för skogens bestånd ändamålsenlig hushållning, — att sågverken skulle af de till dem upplåtna skogstrakter och, om dessa genom nybyggen blifvit eller genom afvittringen komme att blifva förminskade, af annan befintlig odisponerad kronans mark till ersättning därför undfå så stort område *till hemman under vanlig besittningsrätt indelt och skattlagdt* att, med skogens framtida bestånd, sågverket alltid måtte derifrån kunna erhålla det antal träd, som efter sågverkets privilegier till afverkning beviljade blifvit. Genom Kongl. brefvet den 18 Juli 1827 bestämdes grunderna, efter hvilka de sålunda i stället för stockfångsträttigheter sågverken tilldelade skogar borde till hemman indelas och skattläggas, i hvilket afseende stadgades:

1:o) att vid hemmansindelningen afvittringsstadgan för länen skulle i allmänhet tjena till efter rättelse (dock att tunnlandtalet i vissa fall finge ökas till och med till 3,000 tunnland på helt mantal);

2:o) att frihetsår äfven finge de nya hemmanna tilldelas, dock ej öfver 15;

3:o) att dessa hemman skulle utgöra den ränta och utskylder hemman i orten i allmänhet åligga eller framdeles kunde åläggas, samt, när de deri inginge, sågverken befrias från den dittills utgjorda stubböresafgift;

4:o) att hemmanen så länge sågverken drefves skulle derifrån vara oskiljaktiga och gemensamt med hemmanen för dessas ränta och utskylder ansvara.

Genom Kongl. brefvet den 29 Maj 1852, hvilket, med här nedan omförmälda år 1865 vidtagna förändringar, innehåller de nu gällande föreskrifterna i ämnet, och genom hvilket förberörda 1826 och 1827 årens Kongl. bref blifvit upphäfdade, stadgas hufvudsakligen följande:

i *punkten 2*, att sågverken skola af de dem till stockfångst redan upplåtna skogstrakter, så vidt med nedanstående och öfriga gällande stadganden vore förenligt, undfå så stort område *antingen till hemman under vanlig besittningsrätt indelt och skattlagdt eller, på sätt nedanför i 5 punkten säges, sig öfverlätet*, att, med skogens framtida bestånd, sågverket må derifrån kunna erhålla det antal träd, som, efter sågverkets privilegier, till afverkning beviljade blifvit;

i *punkten 4*, att, sedan vid afvittringen den del af kronans till stockfångst hittills upplåtna mark, som med afseende till befintliga odlingslägenheter bör till nya hemman eller kronatorp användas, blifvit dertill, i enlighet med § 7 af gällande afvittringsstadga, indelad och skattlagd, sågverksegare, som på grund af sågverkets privilegier är berättigad till stockfångsten, må af den återstående öfverloppsmarken undfå så stor del, som finnes erforderlig för att betrygga sågverket vid tillgodonjutandet af den det samma tillförsäkrade årliga stockfångst;

i *punkten 5*, att den åt sågverken sålunda upplåtna skogsmark icke skall till hemman indelas eller till hemmantal skattläggas, utan bör i öfverensstämmelse med Kongl. brefvet den 29 November 1796, efter afräkning af impedimenter, beläggas med *skogsränta*, på sätt Kongl. förordningen den 28 Juni 1775 och Kongl. brefvet den 5 December 1780 för skattläggningars verkställande i Savolax och Karelen föreskrifva; dock med iakttagande att, derest skogsräntan, på detta sätt beräknad, någorstädes skulle komma att understiga hvad dittills för stockfångsten på samma mark blifvit uti stubböresafgift erlagdt, räntan skall till ett nämnda afgift motsvarande belopp bestämmas; att skogsräntan skall utgå från och med det år, hvarunder skogsområdet, efter laga kraftvunnet utslag, emot dylik skatt emottages af sågverksegaren, *som derefter å den åt honom upplåtna marken eger full och orubbelig besittningsrätt*;

i *punkten 10*, att sågverksegare, hvilken från åt sågverket emot skogsränta anslaget skogsområde eger att årligen låta hugga och afhemta det (enligt punkten 9) beräknade antal till sågtimmer tjenliga träd af minst tio

tum i lilländan, icke må något derutöfver afverka, så vida ej i framtiden utrönes, att genom omsorgsfull vård och ordnad hushållning skogen så förökats att den, med sitt fulla bestånd, medgifver årlig fällning af ett större antal träd, samt Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes tillstånd till högre afverkning erhållits — — — —; att i öfrigt vederbörande embetsmyndigheter öfver skogshushållningen på de åt sågverken mot skogsränta upplåtna marker ega utöfva den tillsyn, som finnes nödig för erhållande af visshet derom, att denna hushållning öfverensstämmer med hvad i sådant hänseende är eller framdeles kan blifva stadgad;

i *punkten 11*, att den emot skogsränta öfverlåtne mark, som i stället för förut egande stockfångst undfås till ett sågverk, allt framgent skall oskiljaktigt åtfölja samma sågverk, hvilket ansvarar för skogsräntans behöriga utgörande; och

i *punkten 12* att, derest i framtiden sågverk skulle nedläggas, den sågverksegaren mot skogsränta tilldelade marken, bör återfalla till kronans disposition och behandlas såsom ödesjord.

Sedermera har i dessa föreskrifter genom Kongl. förordningen den 21 December 1865 och Kongl. Maj:ts nådiga bref till Kammarkollegium samma dag gjorts den förändring, att rätt till större afverkning å ett tilldelat område än det beräknade årliga trädantalet beror på Kongl. Maj:ts efter Skogsstyrelsens hörande meddelade nådiga tillstånd samt får ega rum blott mot förhöjd ersättning till kronan, samt att ingen afverkning å till stockfångst mot skogsränta upplåtet område får ske annorledes än efter utsyning.

Härförutom har Utskottet trott sig böra nämna, att uti de utslag, angående tilldelande af stockfångstområden, af hvilka Utskottet varit i tillfälle taga kännedom, skogsräntan blifvit bestämd efter vidden ej blott af den egentliga skogsmarken utan jemväl af den inom området befintliga odlings- och slättermark; samt att fördenskull intet tvifvel synes Utskottet förefinnas derom att sågverksegarne, på sätt motionären uppgifvit, utöfver rätt till stockfångst inom området, äfven eger uteslutande rätt till slätter och mulbete derinom.

Med afseende på den rätt, hvarmed sågverksegarne sålunda för närvarande innehafva ifrågavarande stockfångstområden, har motionärens förslag syntes Utskottet hafva skäl för sig, och Utskottet skulle icke tvekat att tillstyrka bifall till detsamma, derest icke Riksdagen, med anledning af väckt motion angående upprättande af hushållningsplan för de privilegierade stockfångstskogarne, uti till Kongl. Maj:t den 19 Maj 1875 aflåten underdånig skrifvelse anhållit, att Kongl. Maj:t, der de för vissa sågverk meddelade privilegier å stockfångst från kronans skogar finnas ostridiga, täcktes vidtaga åtgärder för träffande af aftal med privilegii-innehafvarne angående afstående från privilegierna mot rättighet att under full eganderätt erhålla

den skogsmark, som vid företagen undersökning finnes kunna i värde motsvara privilegii-innehafvarens rätt till stockfångst från kronans skogar, samt, der sådant aftal ej kan åvägbringas, låta på statens bekostnad upprätta ordentlig hushållningsplan för hvarje mot skogsränta utbrutet stockfångstområde; hvarefter, sedan privilegii-innehafvaren derifrån erhållit det antal träd, hvartill han må vara berättigad, hvad derutöfver kan med skogens framtida bestånd afverkas bör för statens räkning försäljas; i anledning af hvilken underdåniga skrifvelse Kongl. Maj:t, enligt hvad justitieombudsmannen i sin senast afgifna embetsberättelse upplyst, anbefalt Kammarkollegium att, efter det ej mindre Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Norrbottens, Vesterbottens och Vesternorrlands län samt vederbörande stockfångstprivilegii-innehafvare blifvit hörda, än äfven Skogsstyrelsen afgifvit yttrande, med underdånigt utlåtande inkomma.

Vid detta förhållande har Utskottet icke trott sig böra nu ifrågasätta påförandet af bevillning för ett beskattningsföremål, som Riksdagen sålunda afsett snart skola komma att upphöra, desto mindre som någon nämnvärd tillökning i statsinkomst derigenom icke skulle uppstå; och det är allenast af denna anledning Utskottet här hemställer,

2:o.

att Herr Hörnfeldts ifrågavarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

§ 7.

Jemlikt § 7 mom. 3:o punkten 1, skola de med tjenstebefattning förenade obestämda eller extra inkomster taxeras för det löpande året, men beräknas på grund af förhållandena det näst föregångna året.

En liknande anordning har Utskottet ansett lämpligen böra vidtagas i afseende på de med tjänster förenade tjenstgöringspenningar och sportelersättningar, ehuru dessa äro till deras belopp i stat bestämda, enär tjänstemannen i fall af sjukdom är skyldig att till sin vikaries aflöning afstå dessa aflöningsförmåner och man således icke kan med någon vissnet på förhand afgöra, om han verkligen kommer att under året oafkortadt uppbära samma förmåner, och då i motsatt fall den skattskyldige måste i restitutionsväg återsöka den för högt påförda bevillningen. Med afseende härå har Utskottet velat föreslå Riksdagen att besluta,

3:o.

att § 7 mom. 3:o punkten 1 i gällande bevillningsstadga må erhålla denna lydelse:

“Inkomst genom bruks-, fabriks- och handelsrörelse, sjöfart, handverk eller annat yrke samt med tjenstebefattning förenade *tjenstgöringspenningar och sportelersättning afvensom* obestämda eller extra inkomster taxeras för det löpande året och böra i allmänhet beräknas på grund af förhållanden under näst föregångna året.

§ 7.

Vid 1876 års riksdag föreslog Bevillnings-Utskottet, i ändamål bland annat att af särskilda förhållanden betingade arfvoden, som tillfallit en skattskyldig under loppet af de sista månaderna af ett år efter taxeringsförrättningarnes avslutande, skulle blifva beskattad under näst derpå följande år, ett tillägg till § 7 af denna lydelse:

“Inkomster, som förvärfvats efter avslutande af föregående årets taxeringsförrättningar och vid dessa ej blifvit beskattade, beräknas och taxeras det näst derpå följande år.“

Detta förslag vann dock icke Riksdagens bifall hufvudsakligast, såsom det af den i Kamrarne vid ärendets behandling förda diskussion synes framgå, emedan det befarades, att stadgandet, med den lydelse Utskottet gifvit åt detsamma, skulle föranleda till sådan efterräkning med en under ett år redan beskattad rörelse, handverk eller annat yrke, att den tillfälliga förhöjning i deraf härflytande inkomst, som under årets sista månader kunde uppstå, skulle påföljande året blifva beskattad.

Då Utskottets mening med förslaget ingalunda var, att förhöjd bevilling skulle påläggas en redan taxerad tjänst, rörelse eller yrke, utan blott att en förut alldeles obeskattad inkomst, som på den grund att den icke fortfore under det löpande beskattningsåret icke, enligt förut gällande föreskrifter, kunde åtkommas, skulle blifva underkastad behörig bevilling, har Utskottet trots sig nu böra förnya sin berörda framställning med sådan förändring af redaktionen utaf det ifrågasatta stadgandet, att den befarade misstydingen af detsamma bör kunna anses förebyggd; och Utskottet hemställer fördenskull

4:o.

att i § 7 näst efter mom. 3:o första punkten intages en särskild punkt af denna lydelse:

Vikariatsarfvode, arfvode för uppdrag af öfvergående beskaffenhet och all dylik tillfällig inkomst, som härflutit af annan den skattskyldiges verksamhet än hans redan till beskattning taxerade tjänst, rörelse eller yrke och som tillfallit honom så sent under ett år, att densamma icke kunnat vid det årets taxeringsförrättningar beräknas, taxeras till bevillning det näst derpå följande året.

§ 8 mom. 1.

Uti momentet 1 af § 8 stadgas: att bevillning för inkomst af kapital eller arbete icke eger rum, när den skattskyldiges sammanräknade årsinkomster understiga fyrahundra kronor, och att, om de icke öfverstiga ett tusen åtta hundra kronor, tre hundra kronor af inkomsten från kapital eller arbete äro fria från bevillning.

Uti detta stadgande har inom Andra Kammaren Herr *H. Hagerman* (i motion N:o 96) föreslagit ändring och hemställt: "att Riksdagen för sin del ville besluta, att § 8 mom. 1 uti nuvarande Bevillningsstadga skall erhålla följande lydelse:

"Bevillning för inkomst af kapital eller arbete eger *icke* rum, när den skattskyldiges sammanräknade årsinkomster icke öfverstiga åtta hundra kronor. Öfverstiga de icke två tusen femhundra kronor, äro sjuhundra kronor af inkomsten från kapital eller arbete fria från bevillning;

men att, om detta förslag, hvilket motionären ansett vara det mest rättvisa, icke skulle anses antagligt, till följd af befarad allt för stor minskning i statsinkomst, momentet, med bibehållande af första punkten i motionärens ofvanberörda förslag oförändrad, måtte i den andra erhålla denna lydelse: "Öfverstiga de icke två tusen femhundra kronor, äro femhundra kronor af inkomsten från kapital eller arbete fria från bevillning.»

Såsom skäl för denna framställning har motionären åberopat, att i följd af det minskade penningvärdet fyrahundra kronor icke vidare kunde anses tillräckliga för fyllande af de nödvändiga lefnadsbehofven inom en tarflig familj, samt att fördenskull en förhöjning af de inkomstbelopp, i afseende å hvilka befrielse eller lindring i beskattning finge ega rum, borde vidtagas.

Rigtigheten af påståendet att, då grunden för ifrågavarande stadgande är den, att ett minimum af lefnadskostnad bör från skatt fritagas, detta minimum bör med ett minskadt penningvärde och ett stegradt varuvärde förhöjas, har Utskottet nu lika litet som vid de flere föregående riksdagar, då liknande frågor med denna förevarit, kunnat bestrida, men Utskottet har ock lika litet nu som då kunnat öfvervinna de betänkligheter mot vidtagande af en sådan åtgärd, hvilka framställt sig och hvilka härröra hufvudsakligen

af det högst väsentliga inflytande, som förändringen skulle komma att medföra i afseende å den kommunala beskattningen och den deraf beroende kommunala rösträtten. I detta hänseende tillåter sig Utskottet allenast att här utur de af skattejemkningskomitén vid dess betänkande fogade tabeller öfver bevillning för inkomst af kapital och arbete (bil. 13) anföra, att, om den af Herr Hagerman föreslagna förändring i det beskattningsbara minimum komme till stånd, utaf de, på grund af bevillning efter II Artikeln för kapital och arbete, i kommunala angelägenheter röstberättigade 207,759 personer, icke mindre än 144,324, eller nära tvåtredjedelar, skulle beröfvas sin rösträttighet. Härtill bör ock komma i betraktande det minskade inflytande på kommunens angelägenheter alla till 2,500 kronor och derunder bevillningstaxerade kommunalmedlemmar skulle genom befrielse från bevillning för vare sig 700 eller 500 kronor af sin inkomst komma att utöfva. Ett sådant resultat, gående i alldeles motsatt riktning mot tidens sträfvanden till utsträckning af de medborgerliga rättigheterna och inskränkning af fåväldet, torde motionären ingalunda hafva med förslaget afsett.

Utskottet hemställer på grund af det anförda

5:o.

att Herr Hagermans ifrågavarande motion icke måtte vinna Riksdagens bifall.

§ 9, mom. 2 och 3.

§ 9 har i gällande Bevillningsstadga denna lydelse:

“Bevillning för inkomst af kapital eller arbete *påföres*:

“bank-, jernvägs- och kanalbolag, der bolagets rörelse drifves, vare sig genom hufvud-, afdelnings- eller kommissionskontor eller vid större och mindre stationer“;

“annat bolag, der bolagets rörelse hufvudsakligen, å en eller flere orter, drifves, eller, i fall sådana bestämda orter icke förefinnas, der bolaget har sin styrelse“;

“fabriksegare, handlande samt annan yrkes- och näringsidkare, der fabriken är belägen, eller handeln, yrket eller näringen förnämligast idkas; dock skola handlande i de städer, hvilka innefatta flera församlingar, för den handelsrörelse, de derstädes idka, taxeras inom den församling, der de äro mantalsskrifne“;

“egare af fartyg — — — — hemort“;

“utrikes boende pensionstagare — — — — utbetalas“;

“hvar och en annan skattskyldig der han är mantalsskrifven“.

Uti denna paragraf hafva inom Andra Kammaren förslag till ändringar blifvit framställda dels af Herr *Aug. Pettersson*, som i motion N:o 12 föreslagit: "att i Bevillningsförordningens 9 § andra punkten ordet "hufvudsakligen" måtte utgå, samt att i tredje punkten ordet "förmåligast" uteslutes, samt af Herr *Anders Aug. Andersson*, som i motion N:o 47 yrkat, "att Riksdagen ville besluta, det 3 momentet i § 9 af nu gällande Bevillningsstadga måtte erhålla följande lydelse: Fabriksegare, handlande samt annan yrkes- och näringsidkare, der fabriken är belägen eller handeln, yrket eller näringen idkas; dock skola handlande i de städer, hvilka innefatta flere församlingar, för den handelsrörelse de derstädes idka, taxeras inom den församling, der de äro mantalsskrifna".

Båda motionärerne hafva visserligen såsom skäl för sina förslag framställt, att desamma skulle vara påkallade af nödvändigheten för staten att tillse, det den utfinge behörig bevillning af en sålunda på flera ställen bedrifven rörelse, yrke eller näring, hvilket, efter motionärernes förmenande, icke skulle låta sig göra, derest densamma icke beskattades å alla de ställen der den bedrefves; men då för detta ändamål förändringen, så vidt Utskottet varit i tillfälle inhemta, icke visat sig behöflig, torde det få anses otvifvelaktigt, att med förslagen egentligen åsyftas att kunna med kommunalbeskattning träffa hvarje inom en kommun bedrifven rörelse, yrke eller näring. För detta ändamål hafva ock de förändringar i paragrafen tid efter annan blifvit vidtagna, hvilka gjort bank-, jernvägs- och kanalbolag beskattningsbara på alla de ställen, der de drifva någon rörelse. Härvid är likväl att erinra, att då Bevillnings-Utskottet föreslagit dessa förändringar, hvilka Utskottet likväl ansett i viss mån olämpliga för statsinkomsternas upptagande, detta skett under uttryckligt tillkännagifvande, det Utskottet icke funnit förändringarne medföra någon väsentlig olägenhet för påförande af en riktig bevillning till staten. Med de nu framställda förslagen torde dock förhållandet i detta hänseende vara helt annorlunda. Till bevis härför har Utskottet, enär skattejemkningskomitén i sitt förslag till Bevillningsförordning uti 18 § mom. b föreslagit en likartad fördelning med den af motionärerne ifrågasatta af bevillning för rörelse som bedrifves inom flere kommuner, funnit sig böra här anföra hvad den i dessa frågor tvifvelsutan mest sakkunniga myndighet i landet, nemligen Kammarrätten, anført i dess underdåniga yttrande i anledning af komiténs förenämnda förslag till Bevillningsförordning.

Kammarrätten yttrar i afseende härå (pag. 20).

"Komiterades flertal föreslår bland annat under § 18 litt. b, att inkomst af rörelse eller yrke skall beskattas i den eller de orter, der rörelsen eller yrket med fast plats för verksamheten utöfvas; under § 19 mom. 1 c, att bolag eller enskild, som utöfvar rörelse delvis inom flera kommuner, skall uppgifva ej mindre samtliga de kommuner, inom hvilka rörelsen med fast

plats för verksamheten utöfvas, än äfven den andel af inkomsten utaf hela rörelsen, som under nästföregående året erhållits eller kunde anses hafva erhållits inom hvardera kommunen; under § 40 mom. 2, att taxeringsnämnd vid uppskattning af inkomst från rörelse, som endast delvis utöfvas inom taxeringskretsen, skall, jemte införande i längden af det beräknade inkomstbeloppet och i protokollet af grunderna för beräkningen, meddela upplysning om det eller de öfriga ställen, å hvilka nämnden vederligt rörelsen med fast plats för verksamheten bedrifves, samt att taxeringsnämnds uppskattning i sådant fall innefattar endast förslag, som underställes pröfningsnämndens granskning och afgörande; och under § 53 mom. 2, att pröfningsnämnden skall verkställa taxeringen af dylik inkomst.

Såsom skäl för dessa förslag anföra förslagsgifvarne, dels att nu gällande stadganden derom, att den, som utöfvar rörelse eller idkar näring inom flere kommuner, i allmänhet skall beskattas för inkomsten af hela sin rörelse inom den kommun, der rörelsen hufvudsakligen eller förnämligast utöfvas, medföra den påföljd, att sistnämnde kommun får åtnjuta kommunalskatt äfven för inkomsten af de delar af rörelsen, hvilka utöfvas inom andra kommuner, dels att svårighet skulle möta för vederbörande taxeringsnämnd att uppskatta inkomsten af en rörelse, som till äfventyrs drifves på långt afstånd från taxeringskretsen.

Hvad nu angår det första af dessa skäl, så får Kammarrätten erinra: att Bevillningslagen har till hufvudsakligt ändamål att bereda statsverket inkomst genom en för de skattskyldige rättvis och jemlik beskattning, men ej att reglera kommunalbeskattningen;

att vidare Bevillningslagen, om den skall motsvara sitt ändamål, måste vara sådan, att den kan utan godtycke tillämpas och att den i möjligaste mån undanrödjer anledningar till tvister;

att således, för den händelse omförmälde, af förslagsgifvarne anförda, mången gång mera skenbara än verkliga olägenhet ej kan förekommas, utan att lagens berörda ändamål förfelas, samma olägenhet icke får vid Bevillningslagens stiftande inverka;

att, på sätt Kammarrätten här nedan vidare skall visa, ifrågavarande bestämmelserna dels skola leda till orättvis beskattning och gifva anledning till en mängd ofta ganska vidlyftiga tvister, dels komma att i de flesta fall vid tillämpningen medföra stora svårigheter, dels ej sällan omöjligen kunna utan godtycke tillämpas; samt

att omordade olägenheten ofta torde fullt uppvägas derigenom att, derest en eller flere andra rörelseidkare inom kommunen derstädes *hufvudsakligen* utöfva sin rörelse, hela inkomsten af denna eller dessa rörelser inom kommunen beskattas;

Och torde i sammanhang härmed jemväl böra beaktas så väl, att

kommunen, derigenom att rörelse inom densamma utöfvas, vanligen tillskyndas stora fördelar genom arbetstillfälle, lättad afsättning af produkter, afgifter af de vid rörelsen anställda personer m. m., som att kommunen genom 34 § uti Fattigvårdsförordningen den 9 Juni 1871 är skyddad från ökad fattigvårdstunga till följd af den vid rörelsen anställda personal.

Beträffande åter det andra af förenämnda skäl, så anser Kammar-rätten för sin del uppenbart, att taxeringsmyndighet i den ort, der rörelse hufvudsakligen drifves, der hufvudkontoret, hvarifrån rörelsen i sin helhet ledes, och der vanligen rörelseidkaren är boende, långt bättre är i tillfälle att bedöma rörelsens resultat än taxeringsmyndighet i den ort, der endast en mindre del af rörelsen utöfvas. Om t. ex. en fabriksidkare, jemte det han inom en kommun har sin hufvudsakliga fabrik och sitt hufvudkontor, inom flera andra på långt afstånd från orten, der rörelsen sålunda hufvudsakligen utöfvas, belägna kommuner eger mindre fabriker, så är visserligen taxeringsmyndigheten i ett distrikt, der en sådan mindre del af rörelsen utöfvas, väl i tillfälle att erhålla kännedom om mängden af de derstädes tillverkade varorna, men huruvida vid försäljningen dessa varor lemnat fabriksidkaren någon vinst, och huru rörelsen i sin helhet utfallit, derom läser denna taxeringsmyndighet i de flesta fall vara alldeles okunnig.

Till stöd för hvad Kammar-rätten här ofvan yttrat derom, att de föreslagna bestämmelserna rörande beskattning af inkomst från rörelse, som delvis utöfvas inom flera kommuner, å hvarje ort, der någon del af rörelsen med fast plats för verksamheten utöfvas, komme att leda till orättvisa mot den skattskyldige och att gifva anledning till tvister, äfvensom att i de flesta fall medföra stora svårigheter vid tillämpningen och ej sällan att icke kunna utan godtycke tillämpas, tillåter sig Kammar-rätten anföra några exempel:

1:o. En minuthandlande utöfvar sin rörelse med fast plats för verksamheten inom trenne särskilda kommuner. Hans bokföring är så inrättad, att deraf tydligt kan inhemtas, huru rörelsen inom hvardera kommunen utfallit, och utvisar, att rörelsen inom kommunen *a* lemnat vinst till belopp af 5,000 kronor, inom kommunen *b* medfört förlust af 4,000 kronor samt inom kommunen *c* likaledes medfört förlust af 2,000 kronor, — och har sålunda rörelsen i sin helhet för minuthandlanden medfört en förlust af 1,000 kronor. För den händelse denne handlande utöfvat sin rörelse endast inom en kommun med samma resultat, hade han skolat vara fri från beskattning för inkomst, och den omständighet, att han utöfvat rörelsen inom flere kommuner, kan väl icke innefatta giltigt skäl, hvarföre han skulle i beskattningshänseende komma i sämre belägenhet; men detta oaktadt synes samma handlande, i tillämpning af förslagsgifvarnes bestämmelser, inom kommunen *a* böra skatta för 5,000 kronor inkomst. Skulle nu taxerings- eller pröfningsnämnden finna en sådan beskattning allt för orimlig och därför befria bemälda

handlande från inkomstskatt, så komme tvifvelsutän kommunen *a* att genom besvär hos öfverskattenämnden söka häfda sin rätt. Öfverskattenämnden torde då på grund af § 61 mom. 1 i förslaget svårligen kunna göra annat än att i tillämpningen af § 18 litt. b m. fl. af de föreslagna bestämmelserna gilla besvären och ålägga handlanden att skatta i kommunen *a* för 5,000 kronor inkomst af rörelse, ehuru det vore fullt ådagalagdt, att han genom sin rörelse tillskyndats förlust.

2:o En handlande utöfvar sin rörelse med fast plats för verksamheten inom fem särskilda kommuner. Bokföringen, anordnad på enahanda sätt, som blifvit antaget i föregående exempel, utvisar 4,000 kronor behållning i kommunen *a*, 3,000 kronor likaledes behållning i hvardera af kommunerna *b*, *c* och *d* samt 3,000 kronor förlust å rörelsen i kommunen *e*. Handlanden har således haft en behållning af sin rörelse, uppgående till 10,000 kronor, men synes i tillämpning af förslaget böra skatta inom kommunen *a* för inkomst af 4,000 kronor och inom hvardera af kommunerna *b*, *c* och *d* för inkomst af 3,000 kronor eller tillsammans för 13,000 kronor inkomst.

Möjligen skulle i sist antagna fall kunna tillämpas den praxis, som nu stundom iakttages i afseende å bankers taxering vid så väl hufvud- som afdelningskontor, och enligt hvilken det beskattningsbara inkomstbeloppet i kommunen *e* (der förlust i verkligheten inträffat) skulle uträknas sålunda, att vinsten å hela rörelsen ansågs förhålla sig till vinsten å rörelsen i kommunen *e*, likasom hela rörelsens omsättningssumma förhölle sig till omsättningssumman vid rörelsen i kommunen *e*; men en sådan praxis skulle tydligen leda till orättvisa emot kommunerna *a*, *b*, *c* och *d* samt strider dessutom fullkomligen emot de föreslagna bestämmelserna.

De nu anförda exemplen äro afsedda att visa svårigheten, för att icke säga omöjligheten, att tillämpa förslagsgifvarnes åsigt, äfven då det är ostridigt, att rörelsen utöfvats med fasta platser för verksamheten inom samtliga de särskilda kommunerna, och om resultatet af rörelsen å hvarje ort kunnat till följd af bokföringens beskaffenhet och rörelsens art noga utrönas.

Kammarrätten skall nu framlägga exempel derpå, att fall kunna inträffa, då äfven i sistberörda hänseenden enligt Kammarrättens uppfattning öfvervinneliga svårigheter kunna möta mot en icke endast godtycklig tillämpning af förslagets förevarande bestämmelser:

3:o En spanmålshandlande uppköper genom agenter inom en mängd kommuner (*a*, *b*, *c*, *d* etc.) spanmål, som tills vidare upplägges i dels förhyrda, dels handlanden tillhöriga lokaler, belägna inom nämnda kommuner. Efter någon tids magasinering föres spanmålen till kommunen *k*, der de särskilda posterna sammanblandas och derefter utskeppas. Åtskilliga skeppslaster medföra för den handlande vinst, andra åter tillskynda honom förlust, men på rörelsen i sin helhet uppstår någon vinst.

4:o. En handlande uppköper och magasinerar inom åtskilliga kommuner beredda färskinn. Dessa föras derefter till kommunen *l*, hvarest handlanden inrättar verkstad och antager arbetare för att af skinnen förfärdiga pelsar. Dessa föras derefter till staden *m*, hvarest de af handlanden i hans der belägna salubod försäljas.

5:o. En trävaruhandlande inköper för afverkning skogstrakter i en stor mängd vidt skilda kommuner. Det afverkade virket transporteras genom flottning i flera vattendrag, hvilka dels genomlöpa åtskilliga kommuner, dels utgöra gräns emellan andra. I vattendragen har rörelseidkaren för flottningen måst anlägga timmerbommar och dammar, vid hvilka virket ofta under lång tid måste qvarligga.

6:o. Ett bolag för tillverkning af ylleveror har dels sin hufvudsakliga fabrik och hufvudkontor i kommunen *a*, dels särskilda för spinning, väfning, färgning, pressning o. s. v. afsedda fabriksinrättningar i kommunerna *b*, *c*, *d*, *e* etc., dels i kommunen *s* ett magasin med kontor, der ett större parti af de tillverkade varorna upplägges och bokföres, och hvarifrån på hufvudkontorets ordres varorna till afnämare utlemnas eller afsändas.

Enligt förslagsgifvarnes mening lära samtliga dessa rörelseidkare böra särskildt beskattas för inkomst af rörelsen inom hvar och en af de kommuner, i hvilka berörda magasin, verkstad, skogstrakter, flottningsbommar, dammar och fabriksinrättningar äro belägna, men vågar Kammarrätten för sin del antaga, att i de flesta af dessa fall det för rörelseidkaren och ännu mer för beskattningsmyndigheterna skall blifva omöjligt att ens närmelsevis uppgifva den bråkdel af hela inkomsten, som belöper på rörelsen inom hvarje kommun. Mången gång torde rörelseidkaren ej ens kunna uppgifva kommunernas namn, och otvifvelaktigt är ej mindre, att i de flesta af dessa fall rörelseidkaren kommer att anse den inom de särskilda orterna delvis utöfvade rörelsen icke vara af beskaffenhet, att särskild skatt för inkomst deraf rimligen bör kunna påföras, hvadan uppgifter från honom om dessa särskilda rörelsedelar antagligen ofta komma att uteblifva, än att deremot vederbörande kommun icke skall försumma att begagna sig af sin lagliga rätt att påyrka rörelseidkarens beskattande för inkomst äfven af den mest obetydliga rörelse, som af honom inom kommunen utöfvas. Att härigenom skola uppkomma tvister i stor mängd och af sådan beskaffenhet, att de antingen endast med stor svårighet eller ock alldeles icke utan fullkomligt godtycke kunna lösas, ligger för öppen dag.

Nu anförda exempel likasom förslagets ifrågavarande bestämmelser utgå ifrån den förutsättning, att alla de särskilda delarne af rörelsen utöfvas inom kommuner, belägna inom samma pröfningsnämnds distrikt. Emellertid inträffar, såsom bekant är, särdeles ofta, att särskilda delar af en rörelseidkares verksamhet utöfvas inom kommuner, som ej tillhöra samma pröfningsnämnds

område. Derigenom uppkomma än ytterligare svårigheter vid försöket att fördela inkomstbeskattningen, och synas förslagsgifvarne sjelfve funnit omöjligheten att följdriktigt, praktiskt och rättvist genomföra sina åsigter rörande sådan fördelning, enär bestämmelser, afseende förfarandet i nyssberörda ofta förekommande fall, i förslaget helt och hållet saknas.

Slutligen bör ej lemnas oanmärkt, att rättegången i dylika tvister blir särdeles besvärlig och tidsödande. I detta hänseende bör uppmärksammas, bland annat, att en kommuns besvär beröra så väl rörelseidkarens rätt som samtliga de kommuners rätt, i hvilka rörelsen i öfrigt delvis utöfvas. Rörelseidkaren och samtliga dessa kommuner måste därför lemnas tillfälle att i anledning af besvären yttra sig. Mången gång, för att icke säga oftast, komme besvärshandlingarne icke att innehålla fullständig och tillförlitlig utredning angående de öfriga kommuner, hvilkas rätt af tvisten är beroende, och måste då upplysning härom genom särskild skriftvexling och undersökning anskaffas. Att i följd häraf dessa mål komme att kräfva betydlig tid och vidlyftigt arbete, samt att målens afgörande kommer att synnerligen fördröjas, är uppenbart.

Ytterligare exempel till stöd för Kammarrättens ofvan uttalade omdöme rörande förevarande bestämmelsers olämplighet skulle kunna framläggas nära nog i oändlighet, men hvad Kammarrätten redan anfört torde vara tillräckligt för hvar och en, som med ledning deraf tänker sig in i ämnet.“

Med afseende på de svårigheter för en rättvis bevilning till staten, som sålunda skulle kunna uppkomma genom bifall till motionärernes förslag, hemställer Utskottet

6:o.

- a) att Herr Aug. Petterssons förenämnda förslag må af Riksdagen lemnas utan afseende; och
 - b) att Herr Anders Aug. Anderssons förslag icke heller må af Riksdagen bifallas.
-

Sedan statsverkets behof blifvit utredda och bevillningssumman bestämd, kommer Utskottet att framdeles under riksdagens lopp göra den slutliga framställning i förevarande ämne, hvartill förhållandena föranleda; hvilket Utskottet får

7:o.

för Riksdagen anmäla.

Stockholm den 11 Mars 1878.

På Utskottets vägnar:

A. H. FOCK.

Herr *Fredricson* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i slutliga behandlingen af detta betänkande.
